

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף ב

- **יבום:** איש נשוי שמת ללא שהשאיר אחריו בן או בת, אשתו אסורה להינשא לאדם אחר אלא צריכה להתייבם לאחיו של בעלה.
- **חליצה:** אם האח אינו רוצה לייבמה עליה לחלוץ לו כדי שתוכל להינשא לאדם אחר.
- אסור לאדם לשאת את אשת אחיו, אלא שבמקום שיש מצוות יבום התורה התירה את האיסור. אבל אם אשת אחיו אסורה עליו גם באיסור ערוה אחר, כגון שהיא בתו וכו', אינה צריכה יבום או חליצה.
- שתי נשים הנשואות לאדם אחד נקראות 'צרות' זו לזו.

משנה: **חמש עשרה נשים פוטרות את צרותיהן:** כלומר שאם אחת מהנשים האלה היו נשואות לאחיו, ולאחיו היתה אשה נוספת, ומת ללא בנים, שתי הנשים פטורות מחליצה ויבום. לדוגמה:

לראובן יש בת ושמה רחל < רחל נשואה לשמעון שהוא אח של ראובן > לשמעון יש אשה נוספת ושמה לאה < שמעון מת ללא בנים. במקרה זה לכאורה היה על ראובן ליבם את לאה, שהרי את רחל אינו יכול ליבם לפי שהיא בתו, אלא שכיון שרחל היא 'צרה' של לאה הרי היא פוטרת אותה מהיבום, שהדין הוא שכשם שרחל בתו פטורה מהיבום כך צרתה של רחל (= לאה) פטורה מהיבום.

צרות צרותיהן: במקרה שלשמעון הנ"ל יש שני אחים - ראובן הנ"ל ולוי, הדין הוא שהן חייבות להתייבם ללוי (= שהרי רחל ולאה נאסרו רק על ראובן לפי שרחל היא בתו), וכאשר אחת מהן מתייבמת השניה פטורה. **הלכה לאה (= שהיא צרת רחל בתו של ראובן) והתייבמה ללוי < ללוי יש אשה נוספת ושמה שרה > לוי מת ללא בנים < כעת שתי נשותיו של לוי (= לאה ושרה) נופלות ליבום לפני ראובן.** במקרה זה לכאורה היה על ראובן ליבם את שרה (שהרי את לאה אינו יכול ליבם משום שהיא כבר נאסרה עליו

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

משעת פטירת שמעון כשנפלה לפניו עם רחל בתו), אלא כשם שאינו יכול ליבם את לאה כך אינו יכול ליבם את שרה צרתה, שכיון שרחל בתו היא צרת צרתה של שרה (= רחל היא צרה של לאה שהיא צרה של שרה) הרי שהיא פוטרת את שרה מהיבום.

עד סוף העולם: כלומר אפילו הם מאה אחים, והלכה צרת צרתה של רחל בתו והתייבמה לאחיו השלישי של ראובן שהייתה לו אשה נוספת, ומת ללא בנים, שתיהן נאסרות על ראובן, וכן הלאה לעולם. **הלכה שרה (= שהיא צרת צרתה של רחל בתו של ראובן) והתייבמה ליהודה האח השלישי של ראובן < ליהודה יש אשה נוספת ושמה רבקה < יהודה מת ללא בנים < כעת שתי נשותיו של יהודה (= שרה ורבקה) נופלות ליבום לפני ראובן.** גם במקרה זה שתיהן נאסרות על ראובן כנ"ל.

ואלו הן חמש עשרה הנשים הפטורות מחליצה ויבום משום איסור ערוה, והם פטורות אף את צרותיהן וצרות צרותיהן מחליצה ויבום:

1. **בתו:** ראובן שאנס אשה והוליד ממנה בת.
2. **בת בתו:** ראובן שאנס אשה והוליד ממנה בת, והיא ילדה בת.
3. **בת בנו:** ראובן שאנס אשה והוליד ממנה בן, והבן ילד בת.
4. **בת אשתו:** בתו מאשתו. וכן שנשא אשה שכבר היתה לה בת שנולדה לה מאיש אחר.
5. **בת בנה.**
6. **בת בתה.**
7. **חמותו:** שמת בעלה (= חמיו של ראובן), ונשאה אחיו של ראובן, ומת ללא בנים.
8. **אם חמותו.**
9. **אם חמיו.**
10. **אחותו מאמו:** לאימו יש בת מנישואין קודמים שהתחתנה עם בנו של אביו מנישואין קודמים. דהיינו אחיו מאביו התחתן עם אחותו מאימו, ומת האח, אשתו שהיא אחותו מן האם פטורה מיבום בגלל שהיא ערוה עליו מכך שהיא אחותו מן האם.
11. **אחות אמו:** שנישאת לאחיו מאביו, ומת (= דודה שלו התחתנה עם אחיו מהאב ומת האח, היא פטורה כי היא ערוה עליו מכך שהיא דודתו).
12. **אחות אשתו:** שהיתה נשואה לאחיו. אסור לאדם לשאת את אחות אשתו.

(המשך בדף הבא ↓)

13. אשת אחיו מאמו: שמת אחיו מאמו, ונשאה אחיו מאביו ומת ללא בנים. אשת אחיו בין מאמו בין מאביו אסורה עליו.

14. אשת אחיו שלא היה בעולמו: כגון: ראובן מת ללא בנים < לאחר שמת נולד לו אח ושמו לוי < שמעון (= אח נוסף של ראובן) ייבם את אשתו של ראובן, לשמעון יש אשה נוספת < שמעון מת ללא בנים < שתי נשותיו של שמעון נופלות לפני לוי ליבום. במקרה זה שתיהן פטורות מיבום, לפי שאשת ראובן שנישאת לשמעון אסורה ללוי כמו כל אשת אח, שכיון שלוי נולד לאחר מות ראובן אין הוא יכול ליבם את אשתו של ראובן, שרק כשהוא היה בעולם כשמת אחיו עליו ליבם את אשתו, שנאמר "כי יִשְׁבוּ אֲחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם..." דהיינו שרק כשהם ישבו יחד בעולם ואחד מהם מת אז על אחד האחים לייבם את אשת המת, ולא כאשר הם לא ישבו יחד בעולם אלא הוא נולד לאחר מות אחיו. (ולכן נפטרת גם אשתו הראשונה של שמעון מיבום ללוי, אפילו שכשמת בעלה כן היה אחיו לוי בעולם, בגלל צרתה אשתו של ראובן לשעבר).

15. בלתו: שמת בנו של ראובן ונשאה אחיו (של ראובן). בלתו אסורה עליו אפילו לאחר מות בנו.

ובולן שמתו וכו': כגון שבתו מתה לפני שאחיו מת, או שמיאנה לפני שאחיו מת ('מיאון' = קטנה יתומה שהשיאו אותה אמה ואחיה בהסכמתה, הרי קידושיה קידושין רק מדרבנן, ואם אינה רוצה את בעלה יכולה לומר שאינה רוצה בו ואינה צריכה גט. במקרה שלנו אי אפשר לומר שמדובר ביתומה, שהרי מדובר שאביה חי והיא נפלה לפניו ליבום, לכן מבאר רש"י שמדובר שאביה השיא אותה והיא התגרשה או התאלמנה כשהיא קטנה, ובכך היא יצאה מרשות אביה, ואח"כ נישאת לאח של אביה כשהיא עדיין קטנה, ונמצא שיכולה למאן. הגמרא לקמן קוראת לה 'יתומה בחיי האב'), או שהתגרשה לפני שאחיו מת, או שנמצא שהיא 'איילונית' (= אשה שאינה ראויה ללדת, וקידושיה בטלים למפרע משום מקח טעות, ונמצא שמעולם לא הייתה נשואה לבעלה), צרותיהן מותרות להתייבם, לפי שכשאחיו מתו כבר אינה אשתו, וא"כ אין צרתה של בתו נחשבת לצרתה.

ואי אתה יכול לומר בחמותו וכו': אי אפשר לומר על חמותו / אִם חמותו / אִם חמיו שהם נמצאו איילוניות או מיאנו, שהרי הם כבר ילדו מאיש אחר לפני שנישאו לאחיו (= שהרי אִם היא 'חמותו' בהכרח שהיא כבר ילדה בת שהיא אשתו. ואִם חמותו ילדה

את חמותו. ואם חמיו ילדה את חמיו. וכן אי אפשר לומר שמיאנו, שמיאון נוהג רק בקטנה).

כיצד פוטרות צרותיהן? הסברנו בתחילת המשנה.

כיצד אם מתו, צרותיהן מותרות? לראובן יש בת ושמה רחל < רחל נשואה לשמעון שהוא אח של ראובן > לשמעון יש אשה נוספת ושמה לאה < רחל (= בתו של ראובן ואשתו של שמעון) מתה < שמעון מת ללא בנים < לאה (= אשתו השנייה של שמעון) נופלת לייבום לפני ראובן. במקרה זה ראובן יכול לייבם את לאה, משום שבשעת נפילת היבום היא כבר אינה צרת רחל בתו.

וכל היכולה למאן וכו': כגון שהערה קטנה ויכולה למאן (= כפי שביארנו למעלה) ולא מיאנה, ומת אחיו. כיון שקידושיה נחשבים לקידושין רק מדרבנן, והיא נופלת לפניו ליבום רק מדרבנן, לכן אינה פוטרת את צרתה מן החליצה, אבל אסור לה להתייבם מדרבנן, לפי שהיא נראית צרת ערוה. לדוגמה: **לראובן יש בת קטנה ושמה רחל < רחל הקטנה נשואה לשמעון שהוא אח של ראובן > למרות שרחל הקטנה יכולה למאן בשמעון היא לא מיאנה < לשמעון יש אשה נוספת ושמה לאה < שמעון מת ללא בנים. במקרה זה לכאורה היה על ראובן ליבם את לאה, שהרי רחל בתו הקטנה לא נחשבת כנשואה לשמעון מן התורה, וממילא אינה פוטרת את צרתה (= לאה) מן היבום או החליצה, אלא כיון שהיא נראית כצרת ערוה (= כצרת רחל בתו של ראובן) לכן אסור לה להתייבם לראובן, אבל עליה לחלוץ לו, כיון שצרתה רחל אינה נחשבת כנשואה לשמעון מן התורה אלא רק מדרבנן, ונפילתה לפני ראובן מדרבנן אינה פוטרת אותה מן החליצה.**

נמרא: קושיא: מדוע המשנה פתחה את חמש עשרה הנשים הנ"ל בבתו ולא באחות אשתו, והרי את כל החמש עשרה נשים הנ"ל שפטורות מיבום אנו לומדים מאחות אשתו (= לקמן ג:)?

ואם תאמר שהתנא של המשנה כתב את הנשים לפי סדר חומרתן - שהתחיל עם החמורות ביותר ואח"כ את החמורות פחות, ומשנתנו היא כדעת ר"ש הסובר שמיתה בשריפה היא הכי חמורה, ולכן הוא כתב בהתחלה את בתו וכו' עד אם חמיו שכולם דינם בשריפה, אי אפשר לומר כך, שא"כ היה עליו לכתוב בהתחלה את חמותו, שהרי עיקר דין שריפה נאמר בחמותו - "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא בְּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְקַן...".

(המשך בדף הבא ↓)

ועוד קושיא: אם אכן התנא של המשנה כתב את הנשים לפי סדר חומרתן, הרי לאחר חמותו היה עליו לכתוב את כלתו שדינה בסקילה, שהרי המיתה החמורה לאחר שריפה היא סקילה.

תירוץ: כיון שאיסור בתו לא נאמר במפורש בתורה אלא נלמד מדרשה (= כפי שהגמ' תבאר לקמן), הרי שהוא חביב על התנא ולכן המשנה פתחה בו.